

3/2013

KNIŽNÍ ZNAČKA

ČASOPIS SPOLKU SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

www.sspe.cz

Jaroslav Klápště, C4

JUBILANTKA HELENA CEJNAROVÁ

Helena Cejnarová je v tomto roce další jubilantkou našeho spolku. Při své skromnosti nepořádá žádné oslavy a svůj věk si nepřipouští. Psali jsme o ní naposledy v roce 2008 (Knižní značka 4/2008). Co se od té doby v jejím uměleckém životě změnilo, těžko určit. Je stále pracovitá ve všech oblastech umělecké činnosti, pořádá výstavy obrazů i grafiky, nadále obesílá soutěže a výstavy exlibris u nás i v zahraničí. Dokončila svůj seznam exlibris, který obsahuje více než 120 položek. Posílá krásné novoročenky a pro každou svoji výstavu připraví rovněž hodnotnou grafickou pozvánku. Stále kreslí a je věrná technice linorytu.

Kromě výtvarného umění se zajímá o lidskou psychiku a ráda přemýšlí o mentalitě lidí. Pokouší se ve své tvorbě vniknout do myšlení lidí a také do těžko postižitelné duše. Na mentalitu člověka se dívá, obrazně řečeno, jako na krajinu. Věří, že ten, kdo umí namalovat krajinu, by neměl mít problém se zobrazením mentality člověka. Upozorňuje, že každý by měl dobře znát svoji povahu, aby se v životě správně orientoval a rozhodoval. Zlatá slova!

Výtvarné cítění a tvorbu Heleny Cejnarové formovalo mnoho osobností, např. Antonín Odehnal, Emanuel Ranný, Dalibor Chatrný, Jaroslav Šámal a zejména Eduard Milén, rodák z Frýdštejna u Malé Skály a František Patočka z Lomnice nad Popelkou. Kreslí a maluje nejraději v Českém ráji, v Jizerských horách a v okolí Malé Skály, ale také v Podyjí, kde kdysi malovala se školou. Během pobytu v Liberci získala mnoho přátel z výtvarného a uměleckého pro-

středí. Má vyhraněný názor na současné umění v souvislosti s klasickými výtvarnými projevy, jako jsou malba a grafika. Klade si otázku, proč tak málo návštěvníků chodí na výstavy. Došla k názoru, že v dnešní společnosti je role umění pokládána za marginální. V minulém roce se paní Cejnarová odstěhovala do České Dubu k rodině a přijala roli babičky dvou vnuků.

Helena Cejnarová, X3, 2013

Na vzorně vedených webových stránkách (<http://www.cejnarova.cz/>, e-mail: helena@cejnarova.cz) se zájemci mohou přesvědčit, jak pracuje, co ji zajímá a čím umělecky a lidsky žije. Získají ucelený názor na její výtvarnou tvorbu, která je obdivuhodně široká a osciluje od realistické tvorby k abstrakci a od linorytů k olejomalbám. Přejeme Heleně Cejnarové do dalších let hodně zdraví a krásné práce pro radost milovníků a sběratelů umění.

Zdeněk Konečný

JUBILANT KAREL ŽIŽKOVSKÝ

Vydavatelský záběr nakladatelství KGB (knihy, grafika, bibliofilie, <http://nakladatelstvikgb.sweb.cz/>), jehož majiteli jsou RNDr. Karel Žižkovský, letošní jubilant, a Josef Rundštuk, loňský jubilant, je rozsáhlý. Grafické soubory, grafické listy a bibliofilie jsou tak krásné, že je těžké hledat nakladatelského konkurenta. V minulosti zde byla nezapomenutelná Lyra pragensis – zdroj poezie, grafiky a bibliofilii, přinášející přátelství milovníků umění a výtvarníků.

6/100 P. Melan

Petr Melan, C3/2, 2008

Stále snad ještě pokračuje nakladatelství Bonaventura Vladimíra Beneše, založené v roce 1990, vydávající bibliofilie, grafické soubory a svitky (Karmelitská 26, Praha, <http://bonavent.n.cz/>). Nakladatelství Aulos, založené Zdeňkem Křenkem v roce 1992 (prodejna Michalská 21, Praha, <http://www.aulos.cz/>), vydává bibliofilské tisky a grafické listy. Edice 33, vydavatelství bibliofilských tisků Františka Janáše z Brna bylo založeno r. 1979. (<http://www.edice33.eu/>).

Soukromé bibliofilské tisky vydávají rovněž členové SSPE, např. pánové Josef Vinklát, Aleš Nevečeřal a Dominik Mačas a grafické listy pan Zdeněk Šima. Také náš spolek a Spolek českých bibliofilů (www.scb.wdr.cz/) vydává soubory ex libris a grafické listy. Na našich sjezdech a valných hromadách však kralují již od roku 1990 známí protagonisté Josef Rundštuk a Karel Žižkovský. Je skutečně těžké projít kolem jejich stolů, obložených aktuální nabídkou, a nekoupit si

nádherný grafický list, grafický soubor edice Biblos, či bibliofilskou knihu ze spřízněného nakladatelství Volvox Globator z edice Symposium. Je pro ně jistě povzbuzující, že nemají ležáky. Mají šťastnou ruku při výběru autorů a neváhají oslovit současné špičkové grafiky. Neustálý a již dlouhodobý osobní kontakt Karla Žižkovského s našimi grafiky přináší výsledky nejen ve vydavatelské sféře, ale také v publikační činnosti, v úvodních slovech na stovkách výstav a při besedách s autory. Následně pak rovněž v četných článcích v našem časopise Knižní značka a ve Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku.

Je to radost? Je to posedlost? Především je to přátelství mezi vydavatelem, autory, uměleckými tiskaři a lidmi okouzlenými grafikou. Nikdy nemizí přátelský úsměv z tváře Karla Žižkovského. Dovede zaujmout posluchače svým úvodním slovem při vernisážích výstav, kde se vždy dozví také mnoho lidského o autorech a neutopí se ve výčtu biografických údajů.

Bohužel mohou přát pouze mnoho let a nikoliv věčnost nakladatelství KGB, ačkoliv kdo ví? Karle a Josefe, přeji vám oběma

Jan Langhammer

a především všem milovníkům grafiky ještě mnoho let přátelského setkávání a radosti ze života spojeného, někdy až k nevydržení, s krásou grafických listů, exlibris a bibliofilii.

Josef Mžík, Biblos 43, S1/3, 2000

RNDr. Karel Žižkovský, geolog, nakladatel, sběratel grafiky, výtvarný teoretik a spisovatel, se narodil 12. 7. 1938 v Levoči na Slovensku. Vystudoval Přírodovědeckou fakultu UK v Praze v roce 1962, kde byl pak asistentem. Později byl zaměstnancem Goofondu. Členem SSPE se stal v roce 1963. V roce 1990 založil společně s Josefem Runštukem nakladatelství KGB se zaměřením na knihy, grafiku a bibliofilie. Bibliofilské tisky vydával již od roku 1972 jako soukromé tisky. Nejstarší ediční řada Biblos, čerpající témata z bible, 100 číslovaných tisků 10 grafických listů, již přesáhla počet 54

svazků v Malé řadě (formát A5) a 10 svazků ve Velké řadě (formát A4). Ve Sborníku 2007 vyšel článek Jana Kavana Padesát svazků edice Biblos. V roce 2005 vydal K. Žižkovský svoje vzpomínky na setkávání s českými a slovenskými výtvarníky pod názvem Ztráta paměti. Jako sběratel vytváří tematickou sbírku Krysař. Proč tomu tak je, píše K. Žižkovský v článku Hledání země sedmihradské ve Sborníku 2009, s. 39. V současné době nabízí i monografii o Jindřichu Pilečkovi Grafika zasněného umělce, kterou napsal a vydal spolu s Karlem Scherzerem.

Lgh

JUBILEJNÍ MEDAILONEK MARIE RUMLAROVÉ

Významná královéhradecká sběratelka a „rozdavatelka krasoumění“, zejména toho grafického, oslavila v září svoje narozeniny.

Paní Marie Rumlarová absolvovala vysoškoškolské vzdělání s aprobací matematika a výtvarné umění.

Rudolf Mareček, P9, 2009

To druhé ji provází celým životem. Někteří z jejích žáků dosáhli významných uměleckých profesí. Své žáky učila tiskařským technikám a vynikající byly i její řezbářské kroužky zakončované výstavou zdařilých dřevěných loutek. Takže jubilatce nemohl uniknout zájem o grafickou tvorbu a k tomu od r. 1981 Spolek sběratelů a přátel exlibris. Posléze se stala spoluzakladatelkou sekce SSPE v Hradci Králové. Bez nadsázky se dá říci, že kouzlu těch malých skvostů propadla. Postupně se seznamovala s významnými výtvarníky, jež v jejich ateliérech navštívila. Namátkou u nás v kraji: Josefa Kábrta, Josefa Jíru, Jaroslava Klápsťe, zvláště však Vladimíra Komárka, s nímž a jeho ženou vzniklo krásné přátelství. Ateliér v Nedvězí něko-

lik let pravidelně navštěvovala. Častokrát jsem byl s paní Rumlarovou u „Komára“, kterého „jenom krátká návštěva potěšila“, a Mistr naši jubilantku vždy vítal slovy: „Áááá, přijela naše česká buditelka!“

Mnoho členů SSPE zná naši jubilantku z doby, kdy intenzivně sháněla exlibris s námětem sv. Jan Nepomuckého, což nakonec vyústilo ve velmi zdařilou výstavu těchto grafik. Zbylo jen málo českých umělců, od nichž nevyloodila exlibris s Johánkem z Nepomuku.

A protože koníček sběratelství cválá velkou rychlostí, paní Rumlarová nám představila při kulatém životním jubileu v r. 2008 další výstavu, tentokrát s námětem Stromy v exlibris. Byla to jedinečně pojatá výstava exlibris doplněná poetickými texty básníků a osobností. Zájem byl mimořádný, takže se výstava stala putovní a představila se postupně v Jičíně, Kyjově a Hodoníně, aby se téměř po pěti letech v červenci 2013 vrátila do Hradce Králové do Galerie Městské knihovny, kam exlibris svojí povahou patří.

Ale to by ani nebyla naše velká sběratelka, kdyby se „nepotkala“ s novým zajímavým námětem pro další sbírku pod myšlenkou Cesty domova. Téma náročné a poetické. Po dvou letech shánění po antikvariátech, výměnách a splněných požadavcích na výtvarnicích nám představí „kurátorka“ další výstavu, tentokrát ke svému letošnímu zářijovému jubileu. Sám jsem viděl část připravovaných grafik a myslím, že se máme nač těšit. A ve výhledu se již rýsuje další zajímavá sbírka a výstava pod titulem Kaligrafická exlibris. Věřím, že jubilantka s potěšením přijme vaše eventuální příspěvky na toto téma.

Jak je vidět, zájem naší jubilaranky o krasoumění je sice profesionální, ale určitě výjimečný. Paní Rumlarová je i výbornou manažerkou, což jsme poznali a ocenili na sjezdu SSPE v Hradci Králové před třemi roky. S její kurátorskou aktivitou se setkáváme na pravidelných výstavách Žeň českého a slovenského exlibris a Novoročenky ze sbírky MUDr. Rudolfa Příbyše v Galerii na mostě Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové. V současné době připravuje další výstavy v Galerii Městské knihovny v Hradci Králové. Paní Majka je neocenitelně aktivní i v naší královéhradecké sekci SSPE.

Na závěr považuji za nutné prozradit na naší jubilaranku, že pracuje na sborníku soch v Hradci Králové (a těch je!), koná pochůzky pro zájemce z veřejnosti po pamětihodnostech města, jezdí po archívech (i po hřbitovech), protože sepisuje historii Anny Mackové a Josefa Váchala. Určitě jsem ale ještě na něco zapomněl. Co dodat? Naše milá jubilaranko Majko, česká buditelko! My všichni ze spolku SSPE ti přejeme do dalších jubileí hodně zdraví a radosti z dobře a nezištně konané práce pro krasoumné společenství pod heslem: Život je slavnost!

Stanislav Zídek

VZPOMÍNKY NA JUBILANTY

NEZAPOMENUTELNÝ BEDŘICH BENEŠ BUCHLOVAN

Dne 9. září 1953 zemřel v Uherském Hradišti můj přítel z nejlepších, s kterým jsem od r. 1910 věrně kamarádil a pracoval, BEDŘICH BENEŠ BUCHLOVAN, BBB.

Na kterési učitelské schůzi v Uherském Hradišti jsme se poznali jako dva učitelky, kteří měli ještě jiné zájmy než čís-

tě stavovské. Bylo to v roce 1909. On učil v Tupesích pod Buchlovem a já v Súčově. Oba nás zajímal slovácký folklor – slovácký lid. On narozený ve Zlechově a já, „jakési Češisko, odkudsi přivandrovalé“, jak mi všeobecně říkali. Jeho zájem byl literární a můj výtvarný. Kdy a jak jsme se blíže seznámili, už si nepamatuji. Jistě byla to akce

Josef Hodek, X2/2, 1912

inspektora Leonarda Hrazděry, Slovácké dítě, do které inspektor Hrazděra zapráhl kde jakého učitele z okresu, který něco uměl a který pracovat chtěl. Po mém konfliktu se Suchojany, hlavně s nadučitelem (řídícím) Zavřelem, jsem byl přeložen na Velehrad. Tam odtud byl kousiček do Tupes k Benešovi. Tam jsem viděl jeho knihovnu, jeho sbírky grafiky, hlavně exlibris, a tam jsem si poprvé uvědomil a zatoužil něco umět. Prostřednictvím Benešovým dostal jsem se do Prahy k Josefu Váchalovi, abych já, venkovský jelimánek, trochu se otrkal a naučil jsem se dřevorytu. Celé prázdniny v roce 1911 jsem u něho strávil. Dopoledne v jeho atelieru na Vinohradech, Kladská 2, jsem ryl do dřeva a odpoledne

jsem kreslil podle živých modelů ženské i mužské akty u Karla Reisnera; také na Vinohradech (Královská tř. ?, po válce Fochova a dnes Koněvova). U Váchala i u Reisnera bylo živo, veselo a pro mě svět docela nový. Totéž jsem opakoval ještě v roce 1912.

Josef Hodek, BBB k padesátce, X2, 1935

A pak už jsem začal samostatně. S Benešem společně vydali jsme první knížku, kterou jsem vyzdobil ornamenty, jakoby moravsko-slováckými, Za našim huménkem. A pak už se rozjelo všechno naplno. Já z Velehradu přišel do Boršic u Blatnice, pak do Jaborovce. Beneš v Buchlovicích pod Buchlovem přijal ke svému literární

jméno Buchlovan a původní Bedřich Maria Beneš opustil. Schůzky naše nebyly časté, ale tím bohatší byla naše korespondence, kterou nepřerušil ani můj odchod z Moravského Slovácka zpět do Čech na plzeňský okres do Čičova, blízko domova. Naše dopisování nepřerušila ani válka, když já voják se trmácel v Alpách, v Istrii, v Jižním Tyrolsku v Torbole a v Rivě.

Ani po válce, kdy já učiteloval v Křimicích a BBB už v Uherském Hradišti. Oba jsme se oženili – on už podruhé (jeho Maria, dcera nadučitele z Tupes, zemřela). Přišly děti a s nimi starosti, přišlo i moje ustanovení do Plzně a ubytování ve Vrchlického ul. 18, ale naše přátelství trvalo dál a trvalo bez sebemenšího nedorozumění až do jeho skonu v letošním roce, kdy už jsme byli oba učitelskými pensisty; já jako řádný člen Ústředního svazu československých výtvarných umělců a on bibliotekář Slováckého muzea v Uherském Hradišti. Teď teprve, nezatížení školou, mohli jsme pracovat každý ve svém oboru podle své libosti. On, spisovatel, ale především organizátor spolku bibliofilů a přátel exlibris, zůstal vášnivým sběratelem bibliofilských tisků, grafiky a exlibris. Nesl s sebou až do smrti pozůstatek dekadentství, zasetý Karlem Hlaváčkem, Milošem Martenem, a hlavně Arnoštem Procházkou. Jakési estétství přes všechny časy i při velkém jeho demokratismu zůstalo v něm až do smrti.

Josef Hodek

Úryvek z rodinné kroniky **Josefa Hodka: Všecko a snad přec jen nic** je otištěn s laskavým svolením majitelů autorských práv.

Připomeňme, že knihovna v Uherském Hradišti nese jméno Bedřicha Beneše Buchlovana (21. 4. 1885 Tučapy - 9. 9. 1953 Uherské Hradiště). Byl spoluzakladatelem SSPE a podílel se významně na činnosti spolku jako člen výboru, spisovatel, sběratel a zpočátku tvůrce exlibris. Byl přítelem J. Váchala, K. J. Obrátily, J. Hodka a mnoha dalších členů SSPE a tvůrců exlibris. Významná je jeho redaktorská činnost při vydávání moravského Bibliofila. Jeho nejvýznamnější prací pro nás je publikace *Moderní česká exlibris*, kterou vydal Kroužek českých exlibristů v Praze v r. 1926. Doporučujeme článek: Portl, Pavel: *Bedřich Beneš Buchlovan, sběratel a propagátor exlibris*. In. *Sborník pro exlibris a drobnou grafiku 2005*, s. 17-22 a od téhož autora publikaci *Bedřich Beneš Buchlovan, známý neznámý*, kterou vydalo Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti v roce 2005. Vzájemnou korespondenci Josefa Váchala a Bedřicha Beneše Buchlovana vydalo nakladatelství Trigon Praha v roce 2009 pod názvem *Vážený pane tři B! O osudu sbírky exlibris B. Beneše Buchlovana vyjdou v letošním Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku dva články*.

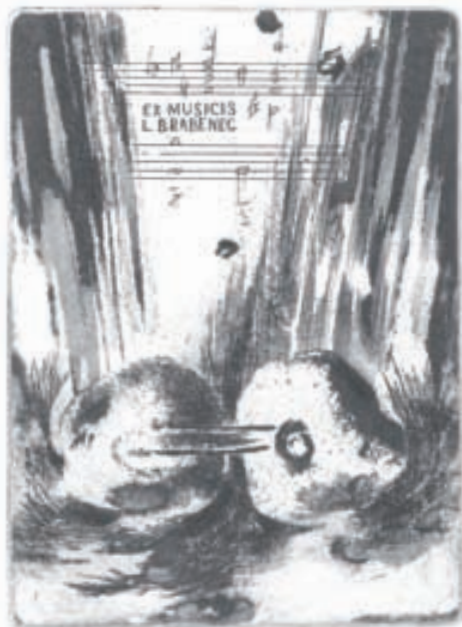
Lgh

VZPOMÍNKA NA BOŘIVOJE BOROVSKÉHO

V červenci by se malíř a grafik Bořivoj Borovský (19. 7. 1933 – 21. 7. 2012) dožil osmdesáti let. Studoval na Pedagogické fakultě UK v Praze u profesorů C. Boudy, M. Salcmána a K. Lidického. Po krátkém působení na gymnáziu odešel do Hradce Králové na katedru výtvarné výchovy Pedagogické fakulty, kde byl roku 1990 jmenován docentem v oboru malby. O své malířské tvorbě řekl: „Mé obrazy jsou krajiny. Krajíně jsem zůstal věrný ne z nějakého rozhodnutí nebo programu, ale snad pro obyčejnou věrnost. Krajina v paměti zůstává. Z krajiny jsem čerpal od svých nejzazších začátků. Obrazy jsou krajinami mého světa, mého pohledu do oblač a velkých prostor.“

Kromě malby, která v posledních letech převládala, tvoří jeho rozsáhlé dílo i kresba a grafika. V Československu vystavovat nemohl (první a na dlouhou dobu poslední větší výstavu grafiky měl v roce 1969 v Krajské galerii v Hradci Králové), ale byl pravidelně zván na prestižní pře-

hlídky kresby a grafiky do zahraničí. Vystavoval téměř na 70 takových výstavách po celé Evropě i v New Yorku. Mistrně ovládal všechny klasické techniky.

Bořivoj Borovský, C3+C5

S trpělivostí a pokorou objevoval zvláštnost a krásu linií. V 70. až 80. letech se věnoval i drobné grafice. Pro domácí i zahraniční sběratele vytvořil přes 50 exlibris v technice suché jehly, leptu a akvatintě. Na mezinárodním Bienále kresby v Plzni získal roku 2000 cenu Unie výtvarných umělců České republiky a v roce 2002 udělila mezinárodní porota jeho kresbám tužkou z cyklu *Nové zahrady* ocenění nejvyšší kvality. Svá díla mohl vystavovat až koncem osmdesátých let. Dosud největší a neúplnější výstava proběhla roku 1993 ve Východočeské galerii v Pardubicích a následovalo dalších téměř 30 samostatných výstav.

Přehlížíme-li rozsáhlou malířskou, kreslířskou a grafickou tvorbu Bořivoje Borovského, je patrné, že celé dílo působí velice jednotným, uceleným a sevěným dojmem. Je autorovým osobitým výtvarným názorem, který si cílevědomě utvářel, aniž by se rozhlížel po nějakých vzorech nebo hledal oporu v tvorbě umělců podobného zaměření.

Marie Rumlarová

MIROSLAV HOURA – VZPOMÍNKA I. GALERIE HOLLAR, 26. 6. – 14. 7. 2013

Galerie Hollar připomněla výstavou grafik nedožitě osmdesátiny Miroslava Houry (3. 8. 1933 Krhanice – 19. 1. 2006 Ústí nad Labem). Grafické dílo Miroslava Houry jistě není třeba převážně většiny našich sběratelů představovat.

Úctyhodný počet jeho exlibris (na 750), spolu s novoročenkami i volnou grafikou si získaly mnoho příznivců u nás i za hranicemi a na mezinárodních kongresech byla jeho exlibris mnohokrát oceněna. Výstavu připravila kurátorka dr. Blanka

Stehlíková a koncipovala ji jako průřez celým dílem. Tedy od 60. let až po díla poslední. Lidská postava vždy zůstala jádrem sdělení. Byly zmíněny grafiky z cyklu *Kříže, Terče, Mýtus o Ikarovi, antické postavy...* Základní jistotou však byly Miroslavu Hourovi domov a rodina, stejně jako lidské vztahy, které pak zobrazoval v obecnějších rovinách. Krajinné symboly, motivy z cest i vzpomínky, to vše se střídá jak na Hourových velkých listech, tak na malých formátech jeho exlibris a novoročenek. Autor zůstával věrný svým oblíbeným technikám: barevnému dřevořezu a linorytu. Používal je i v mnohých knižních ilustracích, v kalendářích či bibliofilských tiscích.

Miroslav Houra, Vztahy, X3/2, 1981

Grafiky Miroslava Houry pro nás zůstávají jakousi konstantou, navíc si jej každým číslem Knižní značky připomínáme jako autora jejího titulu a loga spolku.

Aleš Nevečeřal

Literatura: Staněk, V.: Miroslav Houra. Soupis exlibris 1955-1981. SSPE Praha 1982; Vencľ, S.: Soupis exlibris 1982-1998. SSPE Praha 1999; Staněk, V., Vencľ, S.: Miroslav Houra. Novoročenky z let 1999-2001. SSPE Praha 2001; Vencľ, S.: Soupis exlibris a novoročenek 1999-2005. Praha 2007; Vencľ, S.: Miroslav Houra. Sibi et amicis. Pelhřimov 1998; Houra, M.: Hledání otců. Ústí nad Labem; Vencľ, S.: Miroslav Houra. List Slovníku tvůrců exlibris. SSPE Praha 2003; Houra, M.: Proč Leda s labutí. In. Sborník pro exlibris a drobnou grafiku 2003, s. 10-11; Houra, M.: Velká pocta Evropě. In. Sborník pro exlibris a drobnou grafiku 2004, s. 36-37; Houra, M.: Chvála sběratelství. In. Sborník pro exlibris a drobnou grafiku 2005, s. 44-46; Houra, M.: Vzpomínky a vyznání. In. Sborník pro exlibris a drobnou grafiku 2010, s. 46-48. Vzpomínková výstava obrazů M. Houry se konala od 14. do 31. srpna 2013 v Nové síni ve Voršilské ulici v Praze. K výstavě byl vydán katalog.

VÁCLAV JUNEK, malíř, grafik a ilustrátor dětských knih a učebnic, se narodil 16. 8. 1913 v Kladně a zemřel 29. 1. 1976 v Praze. Vyučil se sazečem v tiskárně J. Šnajdra v Kladně a pracoval jako typograf-sazeč. Onemocněl však otravou olovem a musel

Václav Junek, L1/4, 1974

změnit zaměstnání. Na radu prof. Josefa Solara se přihlásil na Uměleckoprůmyslovou školu v Praze, kde studoval v letech 1934-

1937 u prof. Jaroslava Bendy. Poté složil zkoušky na Akademii výtvarných umění v Praze, kde studoval u Jakuba Obrovského až do okupačního uzavření českých vysokých škol v roce 1940. Studium dokončil v r. 1946. Aby uhájil skromnou existenci, pracoval v novinové a časopisecké ilustraci. Hodně pak cestoval. Zamiloval si moře a lodě. Vystavěl sám na dvacet modelů lodí, takže byl na slovo vzatým znalcem v tomto oboru. Ilustroval mnoho dobrodružných knih, zejména knihy F. Běhounka, A. Branalda, A. Fiedlera, F. Flose, J. Foglara, V. Katajeva, J. Londona, K. Nového, F. Pilaře, L. Součka, H. Sienkiewiczze, J. Verna aj. Václav Junek začal ke konci života tvořit také exlibris a v roce 1975 se stal členem SSPE. Vytvořil desítky exlibris v barevné litografii a v dřevorytu. V roce 1975 vystavoval v Sobotce, v rodném domě Václava Šolce. K výstavě byl vydán katalog, ve kterém bylo přiloženo kreslené univerzální exlibris.

Literatura: Hradečný, O.: Zemřel malíř a grafik Václav Junek. In: Zprávy SSPE 1/1976, s. 8-9; Holešovský, F.: Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež. Albatros Praha 1989, s. 139-141.

Jan Langhammer

VZPOMÍNKA NA NOVOPACKÉHO TISKAŘE, GRAFIKA A PŘÍLEŽITOSTNÉHO MALÍŘE JANA KLOUČKA (10. 9. 1914 - 21. 8. 2003)

U příležitosti 10. výročí posledního vydechnutí v jičínské nemocnici je na místě zhodnotit dílo skromného umělce - samouka. Vyučil se tiskařem a po válce krátce působil v tiskárně MNO v Praze. Po návratu do Podkrkonoší byl spoluzaměstnanci navržen za národního správce tiskárny v Železném Brodě, ale upřednostnil nabídku lákavé profese barvotiskaře v proslavené turnovské Severografii, někdejší tiskárně bratří Müllerů. Během čtvrt století se zde podílel na elitní výrobě reprodukcí skvostů Národní galerie v Praze a řady monografií o našich i světových umělcích, které Artia posílala do ciziny. Pro svou zručnost spolupracoval při výrobě našeho prototypu rychlolisu v Dobrušce a další stroje zajížděl před odesláním zákazníkům. Jako odborník byl vyslán na pražskou výstavu grafických strojů v roce 1957 a o dva roky později do Itálie na světový grafický salón v Miláně, kde předváděl ukázky barvotisků. V té době navázal pracovní kontakt s pražským tiskařem F. Šejnou a vyměňovali si zkušenosti při porovnávání barevných tisků s originály. Jeho první vážné kontakty s uměním započaly studijními návštěvami galerií v Drážďanech a v Miláně.

Tehdy již také sám kreslil a vedle černého uměleckého řemesla zkoušel vlastní grafické práce - černobílé linoryty a osvojoval si techniky dřevořezu a barevného dřevorytu. Pro sebe objevoval možnosti rytiny do plexiskla. Přínosné pro něj bylo nezištné přátelství s krajanem Karlem Štikou a prof. Otakarem

Zeminou, kteří jej podněcovali k vlastní tvůrčí umělecké činnosti.

V 50. letech se připojil ke kolektivu špičkových tiskařů někdejší firmy bratří Müllerů, kteří již měli za sebou zdařilou součinnost s renomovanými grafiky na tisku bibliofilii, zvláště knihy Slovensko, vrcholného díla hollaristy Karla Vika. (S mistrem barevného dřevorytu na ní v letech 1946-1947 pracovali pod do-

Jan Klouček, X3/2, 1982

zorem Jana Hladíka tiskaři Bureš, Trepera, Mrkvička a Leitner společně s typografem Oldřichem Menhartem, který navrhl vazbu a tisk s původní antikvou na similibapanu domácí výroby.)

První samostatná spolupráce J. Kloučka s K. Vikem byla na monumentálním pětibarevném dřevorytu Panorama Prahy. Následoval tisk výběru ze „Slovenska“ pro tehdejší NDR a od té doby mu byly svěřovány všechny další práce až do konce Vikova života. Jako grafik se veřejnosti poprvé představil v roce 1976 na prezentační výstavě, kterou mu z vděčnosti uspořádala odborová organizace a mateřská firma Severografia Turnov.

Vystaveny byly první amatérské grafické práce oceněné v celostátních soutěžích tvořivosti, které obesílal již od roku 1956, a vedle nich již vyzrálé rytiny s osobitým rukopisem. V roce 1965 byl poprvé pozván k účasti na kolektivních výstavách v Praze, Brně, Bratislavě a rakouském Grazu. Námetově převažuje obraz krajiny podhůří Krkonoš, rodné Novopacko a Český ráj. Předmětem zájmu jsou i květinová či pracovní zátiší. Malá dřevěná chatička v zahradě rodinného domku, kde žil s manželkou Slávkou, mu sloužila jako grafický ateliér. Na své „spanilé výlety“ se skicářem do plenéru se vydával na kole nebo pěšky s pudlem Fouskem, bez ohledu na svůj dlouholetý zdravotní handicap - angínu pectoris.

Na další tematické výstavě pořádané v září 1983 v zámku Staré Hradky-Libáň na Sobotce vybral motivy z cest po horách Krkonošských. V termínu od 11. září do 7. října 1984 měl v novopackém Jednotném klubu pracujících velkolepou přehlídku celoživotního díla pod názvem Návraty. K vidění byla nejen grafická tvorba z let 1948-1984, ale i barevné kresby a malé i větší akvarely. Konečně k 85. narozeninám svému rodákovi-patriotu a čestnému občanu města uspořádalo Městské muzeum Nová Paka v září 1999 důstojnou prezentaci v Suchardově domě nazvanou Svět grafika, tiskaře a malíře Jana Kloučka. Velká účast na vernisáži byla potvrzením zájmu o jeho tvorbu, která v tomto regionu zdomácněla a vešla do povědomí široké kulturní veřejnosti.

Jan Klouček sice nebyl členem našeho SSPE, ale vlastnil velkou sbírku grafik a tisíce novoročenek. Jednotlivé listy volné grafiky mistrů tvoří v jeho pozůstalosti vytríbený soubor, kde převažují členové

SČUG Hollar. Mezi jeho oblíbence patřili: M. Švabinský, K. Vík, K. Svolinský, C. Bouřda, P. Šimon, J. Rambousek, K. Štika a J. Švengsbír. S většinou tvůrců se osobně znal. Je autorem několika desítek exlibris pro své přátele i sběratele, kterým většinou opusy daroval a s věnováním rozdal. Finanční efekt z toho rozhodně neměl.

EX LIBRIS KAREL PACÍK

Jan Klouček, X2

Častěji zhotovoval lístky místním kulturním a společenským osobnostem, mezi které patřili např. Josef Schovánek, R. Chocenský, RNDr. Karel Tuček, O. Zemina, Ludmila Glatková, Karel Pacík, M. Bařina, J. Stejskal a mnoho dalších. Exlibris vytvořil i pro členy SSPE, jmenovitě V. Mikulemu, J. Šulcovi, Vlastě Opatrné i dr. J. Ortovi.

Soubor líbezných grafik a vedut věnovaných Novopacku daroval místnímu muzeu; sedm z nich je reprodukováno v nedávno vydané knize: Novopacko - Portrét paměti a srdce od Jana Stejskala z roku 2009 s finanční podporou Královéhradeckého kraje.

Dr. Jiří Ort

VZPOMÍNKA NA PŘÍTELE, AKADEMICKÉHO MALÍŘE A GRAFIKA, JAROSLAVA KLÁPŠTĚ

V letošním roce jsem připravil se svými přáteli, ale i s obdivovateli díla Mistra Jaroslava Klápště výstavu k jeho nedožitým devadesátinám. První výstava byla ve Státním okresním archivu v Semilech, kde se též konala v roce 1999 jeho první posmrtná výstava.

Druhá výstava se uskutečnila 1. května 2013 v Městském muzeu a galerii v Lomnici nad Popelkou. Byla úspěšná, nejen díky hudebnímu skladateli Jaroslavu Krčkoví a jeho rodině, ale i vynikající spolupráci s pracovníky muzea. Výběr místního muzea nebyl náhodný. Máme zde Galerii oblastních výtvarníků, kteří patřili k těm nejlepším v Čechách. Jména a díla akademických malířů J. Jíry, V. Komárka, O. Oplta, F. Jiroudka, J. Kábrta, J. Klápště a dalších patří právem k stálé expozici.

Velice často odpovídám na otázku, proč organizuji výstavy výtvarníkům, se kterými jsem spolupracoval jako tiskař. Jsem jim vděčný, že po odchodu mého otce mi právě oni - L. Jiřincová, J. Jíra, V. Komárek, J. Klápště a další pomohli splnit slib, který jsem dal otci a mohl se věnovat tisku grafiky. Pochopil jsem, že čím větší vztah máte k člověku, se kterým spolupracujete, tím lepší jsou finální tisky.

Závěrem bych si přál, abychom si společně připomněli vynikajícího umělce, který byl velice skromný, nesmírně vzdělaný a poctivý v řemesle, kterému se říká

Jaroslav Klápště, C4, 1993

umění. Nikdy nezapomenu na výstavu v Hollaru, kde úvodní slovo měl pan Ludvík Kundera a Mistr Jaroslav Klápště mne požádal, abych stál při vernisáži vedle něho. Během vernisáže mě představil jako svého tiskaře a spolutvůrce jeho grafického díla. To se často nestává. Poděkoval mně i v monografii a v závěti mi odkázal svoji celoživotní grafickou tvorbu. Moc si toho vážím, a pokud nepřekročím práh svého života, budu se vzorně starat o dílo, které je, podle mého názoru, dílem budoucnosti.

Jiří Kábrt

Jaroslav KLÁPŠTĚ, malíř, grafik a autor bibliofilii, se narodil 7. 8. 1923 v Záhoří u Železného Brodu a zemřel 23. 9. 1999 v Praze. Na VŠUP v Praze byl žákem F. Tichého a E. Filly. Byl členem SČUG Hollar. Krátce (od r. 1996) byl členem SSPE.

Literatura: Štorek, J.: *Soupis exlibris Jaroslav Klápště*. SSPE Praha 2001. (Soupis obsahuje 125 exlibris); Demel, J.: *Jaroslav Klápště*. List Slovníku tvůrců exlibris. SSPE Praha 2000; Juliš, E., Kořán, I., Kundera, L., Putík, J.: *Jaroslav Klápště, malíř a grafik*. Albert, Boskovice 1999.

BOHUMIL KRÁTKÝ,

akademický malíř a grafik, se narodil 27. 5. 1913 v Praze a zemřel 29. 3. 2005 v Dačicích. Obecnou i měšťanskou školu navštěvoval v Kladně, kam se jeho rodiče odstěhovali v roce 1916, a poté v letech 1928-1932 studoval na státní grafické škole v Praze u J. Konůpka, J. Solara a J. Sejčky.

V roce 1936 se zapsal na Akademii výtvarných umění k profesorovi W. Nowakovi. Jeho studia však přerušila válka. Ve volných chvílích maluje a jeho obrazy jdou na odbyt, takže se od roku 1943 může živit jako samostatný výtvarník. Po osvobození se Krátký vrací na AVU, kde nastupuje do grafické speciálky profesora V. Pukla (1945-1947). Po ročním studiu na pařížské l'École des Beaux-Arts (1948) se stěhuje do Telče, rodiště manželky Marty. Telč mu učarovala a stala se tématem mnohých jeho obrazů. Málokterý malíř a grafik se může pochlubit tak velkým počtem výstav, především v zahraničí, jako B. Krátký. Od roku 1941 do roku 1992 měl 8 samostatných výstav v cizině a 23 v Československu, resp. České republice.

Život Bohumila Krátkého však nebyly jen úspěchy. Zvláště těžká byla

léta po roce 1968. Tehdy se angažoval v demokratizačním procesu, stal

Bohumil Krátký, L1/3, 1983

se předsedou Koordinačního výboru tvůrčích svazů v okrese Jihlava, organizoval protestní akce proti vstupu cizích vojsk do republiky.

Jeho díla pak byla vyřazena ze všech prodejních galerií, nesměl vystavovat a dostávat veřejné zakázky. Byl vyloučen ze Svazu výtvarných umělců a exlibris se stalo jediným prostředkem, jímž se mohl prezentovat. Došlo

Bohumil Krátký, L1/4, 1982

k paradoxní situaci, že se stal v cizině známějším výtvarníkem než u nás. Za svůj život vytvořil téměř 500 exlibris, z toho asi 300 v litografii, často barevné, a necelé dvě stovky v hlubotisku. Jeho tvorba obsahuje i dlouhou řadu novoročenek, ilustrací knih a grafické listy, které často tvoří souvislé, na sebe navazující řady. Bohumil Krátký se rovněž zúčastnil řady mezinárodních soutěží, na nichž získal několik cen a čestných uznání. Za zmínku stojí,

že na soutěžích Německé exlibristické společnosti v letech 1989, 1991, 1993, 1994 se Krátký jako jediný český umělec umístil mezi oceněnými. Jenom v dánské edici Exlibristen bylo vydáno pět souborů jeho exlibris. K jejich tvorbě vždy přistupoval zodpovědně, snažil se vytvářet takové značky, které by vystihovaly záliby nebo povolání objednavatele. Mnohá jsou básnickým vyjádřením jeho snů, doplněním toho, co spisovatel napsal a čtenář nedomyslel - to v případě, kdy náměty čerpá z řecké mytologie, klasické literatury (Cyrano, Don Quijote). Za zmínku stojí portréty slavných osob, akty krásných žen, ale i půvaby města Telče. Jeho listy jsou technicky dokonalé a barevně vyvážené.

Bohumil Krátký byl členem Sdružení českých umělců grafiků Hollar a čestným členem Spolku sběratelů a přátel exlibris. V roce 1998 obdržel Cenu města Telče za celoživotní dílo.

Pavel Vlček

Literatura: Hradečný, O., Prokop, I.: Bohumil Krátký. Soupis exlibris. SSPE Praha 1984; Prokop, I.: Bohumil Krátký. Pokračování soupisu. SSPE Praha 2000; Rödel, K.: Bohumil Krátký. Illustriertes Exlibris-Werkverzeichnis 1952-97, Exlibristen, Nr. 325, Frederikshavn 1998; Prokop, I.: Bohumil Krátký. List Slovníku tvůrců exlibris. SSPE Praha 2003.

MINKA (VILEMÍNA) PODHAJSKÁ,

malířka, grafička, návrhářka hraček, se narodila 1. 12. 1881 ve Vídni a zemřela 16. 9. 1963 v Praze.

Dovolte citaci z knihy Aleny Adlerové: České užité umění 1918-1838. S. 231, Odeon Praha 1983: Minka Podhajská soukromně studovala na vídeňské Akademii u A. Böhma, L. Michalka, F. Königa, prošla sochařským kursem. Obeznamenala se s grafickými technikami. Žila ve Vídni, byla členkou Klimtgrupe, současně byla v úzkém kontaktu s českým děním, s H. Johnovou, Artělem. Věnovala se malířství, ilustraci, zejména dětských knih,

Minka Podhajská, X2/3, 1917

navrhovala dřevěné hračky a bibeloty, keramiku, výzdobu interiérů apod.

R. 1918 přesídlila trvale do Prahy, v letech

1922-1939 byla profesorkou na Státním ústavu školském pro domácí průmysl, kde se zaměřila výhradně na hračky. Pro pařížskou výstavu 1925 připravila expozici našich odborných škol, sama obdržela na této výstavě čestné uznání. Od r. 1920 spolupracovala s Artělem. Vedle dřevěných hraček a bibelotů navrhovala i textilní hračky. Její návrhářská činnost v oboru hračky byla velmi všestranná a mnohotvárná, navazuje na lidové i historické typy hraček. Spolupracovala s řadou výrobců, kteří sériově realizovali její návrhy. Ve 30. letech se soustavně věnovala didaktické hračky.

Snad nebude na škodu, když si připomeneme podle Komenského slovníku naučného. Svazek 1. Praha 1937-1938 co byl Artěl: Artěl (tatar.), ruská výrobní společnost, která podobně jako mir (rolnická společnost) trvala od počátku středověku až do poslední revoluce bolševické. U nás název obchodní společnosti umělecko-průmyslové.

Sdružení výtvarníků rozličných oborů užitého umění s vlastní prodejnou. Působil v letech 1908-1934. Založen 1908 nejdříve jako „obchod zbožím smíšeným“, později pracoval na družstevním základě. Zakládajícími členy byli Jaroslav Benda, Vratislav H. Brunner, Pavel Janák, Helena Johnová, Jan Konůpek, Marie Teinitzerová, Otakar Vondráček a bankovní úředník Alois Dyk.

Soupis exlibris Minky Podhajské sestavil K. J. Obrátil a vydal SSPE jako 37. seznam v roce 1943. Seznam obsahuje 19 exlibris, 3 novoročenky a 10 jiných užitkových grafik. Převažují dřevorytová exlibris a zinkografické reprodukce kreseb; ojedinele použila linoryt a lept. Exlibris mají půvab secesního stylu; vznikala v letech 1906 až 1918.

Jan Langhammer

VOJTĚCH PREISSIG, grafik, typograf, ilustrátor, malíř, účastník protirakouského a protinacistického odboje, se narodil 31. 7. 1873 ve Světicích u Teplic a zemřel 11. 6. 1944 v koncentračním táboře Dachau.

Sto čtyřicáté výročí narození Vojtěcha Preissiga připomněla ve svém článku Sylvie Brodiová, pracovnice Oddělení knižní kultury Knihovny Národního muzea v Praze.

(<http://muzeum3000.nm.cz/zajimavosti/grafik-a-bojovnik-za-svobodu-vojtech-preissig>).

Vojtěch Preissig, X2/4, 1915

Knihovna Národního muzea má ve svém fondu soupisy exlibris s přílohami:

Vojtěch Preissig: Ex libris. Praha, Spolek českých bibliofilů 1910. Úvod napsal Edvard Bém. Přílohou 15 exlibris.

Václav Rytíř: Vojtěch Preissig. Popisný seznam jeho exlibris. Praha, autor, 1927. V textu 13 vyobrazení a 4 původní přílohy.

Vojtěch Preissig – Ex libris. Soupis. Úvaly u Českého Brodu, Václav Rytíř, 1938. Sběratelský kult, ročník I, číslo 2, 11 příloh a 7 vyob-

razení v textu, úvodní text Karel Dyrynk. Tyto publikace jsou těžko dostupné, zejména pokud se týká kompletnosti příloh.

Vojtěch Preissig, X2, 1925

Náš spolek vydal 100. seznam Vojtěcha Preissiga z roku 1947, který sestavili Yvona Bydžovská-Preissigová (*1907, dcera autorova) a Pavel Vodehnal (1898-1957). Soupis obsahuje 60 exlibris (včetně jejich barevných a velikostních variant), soupis značek a soubory exlibris. Jeden soubor **Bookplates by Vojtěch Preissig** vyšel v New Yorku r. 1927 jako sbírka 8 exlibris v 25 výtiscích na japonském papíru.

Dílu Vojtěcha Preissiga byla věnována v posledních letech velká pozornost. Byla uspořádána jeho souborná výstava s katalogem: Vojtěch Preissig (1873-1944) průvodce výstavou životního díla Vojtěcha Preissiga. Národní galerie v Praze 2004. Jízdárna Pražského hradu 5. 11. 2004 – 30. 1. 2005. Další výstava **Vojtěch Preissig – Pro republiku** se stejnojmennou publikací představila jeho grafické práce spjaté se snahami o českou nezávislost během 1. světové války v USA i tvorbu z let okupace po roce 1938 (<http://preissig-pro-republiku.webnode.cz/>). Clam-Gallasův palác, Husova 20, Praha 1, 12. 9. – 28. 10. 2008.

Jako 1, svazek Edice Design – profily – osobnosti vyšla monografie: Vlčková, L.: Vojtěch Preissig. Řevnice, Arbor vitae 2012. List Slovníku tvůrců exlibris Vojtěch Preissig, jehož autorem je Ing. Milan Humplík, vydal SSPE v roce 1998.

Zhodnocení tvorby exlibris a novoroček V. Preissiga nalezneme v publikacích dr. S. Vencla: České exlibris (Praha 2000) a České grafické novoročky (Pelhřimov 2012).

Velkým znalcem a sběratelem grafického díla V. Preissiga, zejména jeho exlibris, je náš člen Ing. Jiří Kroupa z Prahy.

Dílo V. Preissiga dokumentuje na stránkách <http://www.p22.com/terminal/preissigintro.html> pan Richard Kegler a jistě by uvítal spolupráci na soupisu exlibris.

Jan Langhammer

GANNADIJ ALEXANDROV VYSTAVOVAL V PRAZE

V Galerii 9 se konala od 11. 6. do 4. 7. 2013 výstava obrazů, kreseb a grafik Gennadije Alexandrova. Výstavní prostory Galerie 9, tj. galerie v přízemí historické radniční budovy Městské části Praha 9, jsou poskytovány výtvarníkům zdarma a v současné době se jedná o rozsáhlý výstavní prostor o několika místnostech. V letech 1996-2002 zde vystavoval (tehdy ještě v menších prostorách) G. Alexandrov čtyřikrát. Současná, pátá výstava, představila cyklus olejomalb Muzeum, expresivní kresby ženských aktů a grafickou tvorbu.

Jako obvykle Gennadij překvapil. Nebojí se opustit ověřené a pouští se vždy znovu na nepoznané pole. Nedává se strhnout k líbivosti a povrchnosti. Jeho tvor-

ba s jemnou satirickou nadsázkou odráží současnost lidských nectností a snah o uspokojení tužeb. Z tvorby exlibris představil soutisky souborů Pardubice a Hradec Králové.

A co řekl k výstavě sám autor?

„Východní moudrost praví, že dokážeš úplně všechno, nebudeš-li myslet na bílou opici. Bylo by fajn, kdyby moje kresby působily stejně dobře a samozřejmě na zdi místní hospody i na zdi státní

Gennadij Alexandrov, X2/col, 2012

galerie, kdyby byly stejně zajímavé pro mou sousedku Helenu i pro blazeovaneho kunsthistorika a kdyby si archeolog, který je vykope v roce 2013, nebyl jist, zda se nejedná o dílo současného umělce. O to všechno bych moc stál, ale při práci se snažím tyhle myšlenky z hlavy vytěsnit. Skoro to nejde. Musím se přiznat, že je opravdu velmi těžké nemyšlet na bílou opici.“

Ze svého autoportrétu Gennadij bedlivě sledoval reakce návštěvníků této jeho jedinečné výstavy, sestavené pro potěšení a zamyšlení filozofujícím umělcem.

Jan Langhammer

MILÁ POSELSTVÍ – ČESKÉ GRAFICKÉ NOVOROČENKY

GALERIE HOLLAR 21. 8. – 15. 9. 2013

Kurátor doc. PhDr. Slavomil Vencl, DrSc. připravil pro další letošní hollarovskou výstavu unikátní výběr českých grafických novoročenek v počtu na 600 kusů převážně z vlastní sbírky.

Na vybraném souboru tak bylo možno sledovat vývoj české grafiky od počátku 20. století až po současnost, neboť, jak víme, tvorbě novoročenek (a rovněž exlibris) se vždy věnovali přední čeští grafici. Ve výčtu autorů se tedy nacházela jména (včetně „otců zakladatelů Hollaru“) jako V. Preissig, V. Stretti, T. F. Šimon, K. Svobinský, F. Tichý, C. Bouda, Toyen, J. Istler, O. Janeček, J. Liesler, K. Lhoták, Z. Seydl, V. Komárek až po současníky jako J. Anderle, A. Born a další. A k známým autorům můžeme přiřadit i známé sběratele, resp. majitele novoročenek, např. J. Floriana, O. Hradečného, F. Dvořáka, L. Lamače, M. Kalába, M. Novotného, M. Mazáčovou, M. Jančakovou, V. Bujárka, V. Mikuleho a další. Jak jsme se již dozvěděli z autorovy obsáhlé publikace *České grafické novoročenky* (Nová tiskárna Pelhřimov 2012), která svým rozsahem a úrovní navazuje na dřívější autorův titul *České exlibris* (Hollar 2003), chápe Slavomil Vencl tento přehled novoročenek jako „*prvý pokus o přehled vývoje oblasti veřejnosti prakticky neznámé, neboť jde o artefakty vzniklé primárně jako kultivované projevy privátní zdvořilosti. Ač vznikaly pro krátkodobý účel, mnohé z nich uchovávají nejen nadčasové estetické hodnoty, ale i autentická vizuální svědectví o době svého vzniku i o myšlení a touhách svých původců, jak tvůrců, tak objednavatelů. /.../ Ve střepích zrcadla novoročenek se po projevech lásky k vlasti a touhy po samostatnosti na počátku 20. století, po výbuchu*

radostných nadějí po roce 1918, jeví i hospodářská a politická krize 30. let. Novoročenky z období obou totalit dokládají postupné vykořeňování občanských ctností; věkovitou oddanost národu, společnosti, republice, zahrnující ochotu až k sebeobětování, vytla-

Pavel Sukdolák, C3, 1969

čilo pružné přizpůsobování krátkodechým ideologiím tisícileté říše a věčných časů, což oslabilo horizontální i vertikální soudržnost společnosti, kultivovanou tradičními institucemi od spolků po rodinu. Současný narcistní individualismus a kult zlatého telete spolu s technologickou revolucí činí z novoročenek relikvii jedné z forem někdejší zdvořilosti.“

Aleš Nevečeřal

O GRAFICE NA WWW.YOUTUBE.COM

Většina z nás už si zvykla, že nejrychleji lze vyhledat potřebné informace na internetu. Informace o výtvarnících a o výstavách tak máme stále k dispozici a stránky SSPE nás informují o dění ve spolku. Nevím kolik z nás také hledá informace na serveru, kde jsou k dispozici krátká videa, na Youtube. Poprvé jsem si to uvědomil, když na jedné naší pardubické schůzce nám grafik Jan Černoš pustil krátké video o tom, jak spolu s kolegou tiskli grafiku ze staré barokní destičky.

A tak namísto sledování písňových klipů, částí filmů a různých legráček jsem na této adrese začal hledat, co nového bych se dozvěděl o své velké zálibě - o grafice a exlibris. Mne zajímal vždy nejen ten finální produkt - hotová grafika nebo exlibris, ale také cesta ke vzniku grafiky od náčrtku výtvarníka počínaje, ale i příprava destičky, zejména však technika tvorby v různých technikách a také jak se která grafika tiskne.

Nejlepší pro zvědavého sběratele je samozřejmě možnost sledovat práci grafika v jeho atelieru a tisk přímo u tiskařského lisu, ale ne vždy tuto možnost máme a tak můžeme být vděční i za poučení, které najdeme na internetu. Video byla často vytvořena na vysokých výtvarných školách, nebo jen z iniciativy jednotlivých výtvarníků a přátel grafiky.

Jak na to?

Zvolte adresu **www.youtube.com** a do vyhledávacího řádku napište konkrétní požadavek, např. grafickou techniku, nejlépe v angličtině: linoryt

- linocut, dřevořez - woodcut (pod tímto označením jsou často i dřevoryty, které by měly být označeny wood engraving), lept - etching, rytina - engraving, mezzotint, litography, serigraphy a podobně např. tisk je print. Nebo také napište prostě exlibris a uvidíte, co se objeví.

Také jméno výtvarníka vás zavede k zajímavým videím, např. jméno Josef Váchal nebo Jindřich Pileček nás přivedou k pěkným prezentacím jejich grafických listů a exlibris. Řadu velmi zajímavých videí má na Youtube slovenský grafik Peter Kocák. Ukazuje tam, jak ryje předleptanou destičku, jak tiskne, jak napíná papíry atd. Jsou tam s hudbou prezentovány jeho grafiky a také jeho mistrovské zacházení se štětcem při psaní čínských znaků a jeho vztah k čínské kultuře. Výborná jsou také videa ukazující práci na velkých mezzotintách Dalibora Smutného. České je i video Krok za krokem litografií.

Abych se podělil se svými poznatky, stáhl jsem několik těchto videoklipů do svého PC a na naší schůzce sběratelů jsem je promítl. Komentáře k tomu, co jsme viděli, doplnila osoba znalá - grafik, pedagog a sběratel Lubomír Netušil.

Abych nezapomněl: to video, kterým mne inspiroval Mgr. Jan Černoš, natočil autor Miloš Smetana (dle autora lze též vyhledávat) a jeho název byl: How to print a copperplate.

Zdeněk Řehák

EXPEDICE MALBORK 2013

603 let po bitvě u Grunwaldu (1410) se vydala z Prahy malá družina českých sběratelů exlibris (posílená jedním slovenským) na hrad Malbork. Tam se totiž konalo mezinárodní bienále moderního exlibris. Jedná se o akci s padesátiletou tradicí – první bienále se konalo v roce 1963 a to letošní bienále bylo již dvacáté čtvrté.

Miroslav Minka, Hanna Głowacka, Jiří Brázda

Foto M. Petřík

Začnu dobrou zprávou – co se nepodařilo po bitvě u Grunwaldu (kde porazil řád německých rytířů) polskému králi Vladimíru II. Jagello – totiž dobýt jejich hrad Malbork – to se podařilo českým grafikům – tvůrcům exlibris, Jiřímu Brázdovi, který se v soutěži umístil na prvním místě a Miroslavu Hlinkovi, který získal třetí cenu. Mezi tyto dva autory se vklínila polská grafička Hanna Głowacka. Na předání cen i na následném večerním pikniku se čeští autoři, ale ani sběratelé, opravdu neztratili. A v sále, kde se konala po dva dny výmě-

na, dokonce čeští sběratelé dominovali, jak počtem, tak i výměnným materiálem. Co do počtu je možná předčili jen mladí autoři povětšinou z východu, kteří si zvolili malborské bienále jako svůj první krok mezi sběratele a zájemce o grafiku. Ale největší a nejžádanější osobností setkání byl polský grafik Wojciech Jakubowski, který se zúčastnil téměř všech ročníků Bienále, ať už jako organizátor nebo porotce. Věnoval přítomným účastníkům výměnné schůzky svou krásnou mědirytinu, kterou vytvořil letos ve svých 84 letech!

Zážitkem kulturním i kulinářským byla pro naši družinu i soukromá výstava grafičky Hanny Głowacke, kterou uspořádal gdaňský lékař a sběratel L. S. Staniewicz ve svém víkendovém domě, kde následovala i gardenparty.

Možná až se zavislí jsme sledovali podporu polského Ministerstva kultury tomuto bienále i jeho účastníkům. Neplatili jsme žádný sjezdový poplatek, měli jsme volný vstup na hrad, na výstavu i na všechny přidružené akce a také bylo postaráno o naše drobné občerstvení, o večerním bohatém pikniku ani nemluvě.

Ovšem nejen grafikou jsou sběratelé živi, a tak vůdce naší družiny Jiří Hlinovský připravil i obsáhlý kulturní program. Ten byl sice trochu narušen již první den nízkou letícím ptákem z rodu „kamikadze“, který rozbil našemu autobusu čelní sklo, a tak jsme první den strávili neplánovaně ve Wrocławu (Vratislavi), než přijel autobus náhradní. Pěkné město s dominantní výstavnou radnicí, s ostrovy na řece Odře, kde nás, stejně jako i v dalších polských městech, zaujalo obrovské množství práce, které museli Poláci udělat ve svých, za druhé světové války vybombardovaných, městech.

Poškozen válkou byl i rozsáhlý gotický hrad německých rytířů Malbork (největší gotická stavba na světě a památka Unesco), kde jsme strávili dva dny. Na všech nádvořích i dalších prostorách hradu jsou umístěny desítky zajímavých moderních plastik. Doporučuji podívat se na pěknou prezentaci na internetu: www.zamek.malbork.pl. Pak už plánovaně jsme navštívili Gdaňsk, s nádherným starým městem, které dýchá tradiční obchodní atmosférou, má nádherné měšťanské domy, láká turisty do mnoha hospůdek

a pyšní se přístavem starým i moderním. Po cestě domů z Malborku jsme navštívili Frombork a jeho katedrálu Nanebevzetí Panny Marie a Svatého Ondřeje, kde řadu let žil a pracoval děkan, ale hlavně astronom Mikuláš Koperník, a také jsme nahlédli do krypty, kde je pochován. U katedrály je také věž s Foucaultovým kyvadlem a Koperníkovo muzeum.

Wojciech Jakubowski, C2, 2013

Přece jsme nemohli minout památník výše zmíněné bitvy u Grunwaldu a vzpomenuli účasti družiny asi 3000 českých žoldnérů (mezi nimi byl údajně i Jan Žižka) vedených tehdy Janem Sokolem z Lamberka na straně polského krále Vladislava II. Jagello a litevského velkokníže-

Moderně, stroze a působivě vyřešený památník s malým muzeem a názorně zobrazenou situací před bitvou nás opravdu zaujal.

Poslední polskou zastávkou bylo rodné Koperníkově město Toruň (staré město je památkou Unesco), kde jsme se také chvíli věnovali výtvarnému umění v galerii na radnici. Na cestu domů jsme si koupili toruňský perník, abychom ho mohli porovnat s pardubickým, a naše družina zamířila domů ke svým milým (sbírkám).

Poznámka: Ve Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku 2013 jsou dva články o Bienále Malbork. Doporučujeme: <http://www.youtube.com/watch?v=Ys1pEqBT2Ag>.

EXLIBRIS HLOHOVEC BOL REKORDNÝ

Organizátori medzinárodnej výtvarnej súťaže v tvorbe knižnej značky pre deti od 6 do 15 rokov EX LIBRIS HLOHOVEC nemuseli dlho premýšľať nad zameraním 14. ročníka súťaže, ktorý vyvrcholil na jeseň 2013 a vypísali tému „KVETY“. Usporiadateľské mesto oslavuje v tomto roku významné jubileum, keď uplynie 900 rokov od prvej písomnej zmienky o Hlohovci a našim príspevkom k oslavám budú detské exlibrisy z celého sveta s kvetinovými motívmi. Zo súťažných prác tak uvijeme pomyselnú kyticu a už dnes môžeme prezradiť, že bude skutočne rekordná. Do nášho mesta postupne prichádzali knižné značky z blízokých i vzdialených krajín a nakoniec ich organizátori napočítali šesťnásť! Svoje malé grafiky poslali deti z Argentíny, Bieloruska, Bulharska, Českej republiky, Číny, Estónska, Indie, Litvy, Maďarska, Poľska, Ruska, Slovinska, Srbska, Turecka, Ukrajiny a domáceho Slovenska. Ešte nikdy nemala súťaž v jednom ročníku také bohaté zastúpenie. Z projek-

tu, ktorý vznikol v Mestskej knižnici v Hlohovci a pôvodne bol zameraný na podporu záujmu detí o čítanie, vyrástlo podujatie, ktoré nemá v súčasnosti svojim rozsahom konkurenciu v celom svete.

Občianske združenie EX LIBRIS AD PERSONAM HLOHOVEC, ktoré medzinárodnú súťaž organizuje, čakalo na začiatku roka veľa práce. Každý jeden exemplár, ktorý pošta doručila do Hlohovca, bolo potrebné skontrolovať, zapísať do zoznamu účastníkov a zadeľiť do jednej zo štyroch súťažných kategórií. Nie každý detský exlibris vyhovuje kritériám súťaže. Na jednom chýba písmo, iný má neprípustné rozmery, prídu aj grafiky s odlišnou témou a vyradené sú aj xeroxové kópie. Neskôr prichádza na rad selekcia podľa kvality, vyberajú sa najlepšie detské práce, ktoré sa dostanú pred porotu a z ktorých bude zostavená reprezentatívna expozícia. Výstava najlepších prác bude po slávnostnom vyhodnotení súťaže a vyhlásení výsledkov, ktoré sa uskutoční 4. októbra 2013 k dispozícii návštevníkom hlohovského múzea, neskôr bude púťovať po slovenských mestách a záujem o ňu prejavili aj z viacerých zúčastnených štátov. S radosťou musíme priznať, že za svoje snaženie sme v tomto roku zožali bohatú úrodu. Našej súťaže sa zúčastnilo 2.149 mladých autorov, ktorí poslali spolu až 2.529 originálnych exlibrisov, alebo návrhov. Tieto počty sú v histórii súťaže absolútnymi rekordmi a robia z hlohovského podujatia fenomén známy široko za hranicami Slovenska. Vďaka vytrvalosti, zápalu a dobrým organizačným schopnostiam sa Hlohovec stane na niekoľko dní svetovou metropolou detského exlibrisu a do nášho mesta si prídu z rúk významných osobností prevziať ocenenia laureáti súťaže. Po prvýkrát medzi oceneniami bude aj Cena Spolku zberateľov a priateľov exlibris so sídlom v Prahe

a nás veľmi teší vstup renomovanej organizácie zo sveta knižnej značky do stále významnejšieho medzinárodného detského projektu. V súčasnosti prebiehajú prípravy na vyhlásenie výsledkov a tieto organizátori zverejnia až priamo na záverečnom ceremoniáli. Mladí laureáti sa teda až priamo počas vyhlasovania výsledkov dozvedia, ako sa umiestnili. Dovtedy ve-

dia iba to, že nejakú cenu získali, lebo boli do Hlohovca pozvaní. Nie je to ľahká práca, ubytovať, nakŕmiť a zabaviť skoro stovku hostí. Skúsení organizátori v Hlohovci veria, že v roku významného mestského jubilea budú dobrými hosťiteľmi a všetci účastníci odídu s množstvom spomienok.

Mgr. Vítazoslav CHRENKO

VIII. MEZINÁRODNÍ PŘEHLÍDKA EXLIBRIS KATOWICE 2012

Jedná se o soutěžní přehlídku exlibris vytvořených technikou dřevorytu a linorytu spojenou se jménem polského malíře a grafika Pawła Stellera (1895-1974). K přehlídce byl vydán katalog výstavy konané v květnu až červnu 2013 v pořadající Slezské knihovně v Katovicích.

I. cenu a medaili P. Stellera získal Łukasz Cywicki z Polska, **II. cenu a medaili P. Stellera** obdržel Marek Basiul z Polska, **III. cenu a me-**

daili P. Stellera vybojoval Andrzej Bortowski z Polska. *Čestné uznání a medaili P. Stellera* získal Jerzy Jankowski z Polska, *speciální cenu ředitele Slezské knihovny v Katovicích a medaili P. Stellera* obdržela Cristina Gladys Muñoz z Argentiny a *čestné uznání Slezského spolku milovníků knih a grafiky a medaili P. Stellera* získal Peter Lazarov z Nizozemska. Mezi nominovanými jsou Zbigniew Kubeczka, Martin Manojlín a Ottmar Premstaller – členové SSPE a z České republiky ještě nám neznámá Gabriela Popovičová.

Lgh

VIKTOR G. SCHAPIEL (1941–2013)

Pátého dubna 2013 zemřel ve Vídni jeden z pozoruhodných tvůrců evropského exlibris Viktor Grigorjevič Schapiel. Narodil se 18. listopadu 1941 (uvádí se také datum 11. 11. 1941) v městě Jefremov v Tulské oblasti, podle vlastních slov právě v den, když Jefremov dobyl německý wehrmacht při tažení na Moskvu. Od roku 1946 žil v Leningradu, kde získal technické i umělecké vzdělání, a od počátku šedesátých let se věnoval výtvarné tvorbě, často vystavoval, v letech 1974–1978 byl předsedou leningradského grafického a exlibristického klubu a až do roku 1979 členem svazu výtvarných umělců. V roce 1979 dostal souhlas k vycestování s celou rodinou do Kanady, kam však nedošel, a zůstal v emigraci ve Vídni a tam se také s pomocí rakouských sběratelů aktivně přihlásil k tvorbě exlibris.

Schapiel byl vzdělaný a aktivní člověk, všestranný umělec, malíř, grafik, básník a literát, přednášel a působil i jako pedagog. V jeho tvorbě má významné místo religiózní umění, maloval ikony a velkou část prostředků získával restaurováním starých ikon. Schapielovu tvorbu exlibris je možno rozdělit do dvou odlišných skupin – před emigrací vytvořil mnoho desítek značek technikou tisku z výšky, ty však jsou dnes málo známé a prakticky nedostupné. V Rakousku tvořil převážně technikou rytiny a v uplatnění religiózních témat mu již nikdo nebránil, naopak tento námět si řada sběratelů velmi oblíbila. Vznikla tak dlouhá řada listů (vzácně také kolo-

rovaných) pro paní Susi Kolar-Plicka, dr. Hillerbrandta, W. Humpelstöttera nebo německého sběratele dr. W. Daniela. Za zvláště pozoruhodné pova-

Viktor G. Schapiel, C2/col, 1983

žují listy, kde grafické řešení doplňují dlouhé texty, většinou žalmy, s písmem vyrytým v latince nebo cyrilici. Konečný soupis exlibris V. Schapiela dosud neexistuje (dílní soupis z let 1980–1995 je např. v portugalské publikaci Ex-Libris Encyclopaedia, svazek XVIII. z roku 1996).

M. Humplik

PUBLIKACE

Žatva slovenského a českého Exlibris 2012

Katalog 32. ročníku hradeckého salonu exlibris, vytvořených v minulém roce, je vzorně barevně vytištěn a jistě potěšil účastníky i pořadatele.

Má formát A5, 60 stran a obálku. Katalog pečlivě sestavila Mgr. Ladislava Valášková, PhD. z Českého farmaceutického muzea v Kuksu, které je vydavatelem katalogu společně se sekci SSPE v Hradci Králové. V katalogu jsou uvedeny práce 67 autorů (dva jsou ze Slovenska) a 31 studentů. Osm exlibris bylo vytvořeno pro farmaceuty. ISBN 978-80-902542-8-2.

Lgh

ČASOPISY

BOEKMERK tijdschrift voor ex-libriskunst. Nummer 41/2013

Číslo začíná obvyklým úvodníkem, opět stojícím za přečtení. Listujeme-li katalogy exlibristických soutěží, zažijeme překvapení. Příjemná i méně příjemná. Zmíněny jsou dva katalogy. Jeden italský a další finský. Bez bližšího určení. S výsledky porot - mírně řečeno – podivnými. Autor Karl Visser ví, o čem mluví. Byl členem poroty v Sint-Niklaas 2013. Dobře lze chápat jeho rozpaky, když musí s dalšími členy vybírat z více než 1200 položek. Vystává mu tak řadu otázek, zůstávajících bez odpovědi. Jen sepsaných.

V pokračování o exlibris významných tvůrců je uvedeno šest německých umělců. (Je to již druhá část.) Upoutá jméno Emila Noldeho (1867-1956), který se později proslavil zcela odlišnou tvorbou.

Pohled na reprodukce exlibris v „klasické“ podobě potěší. Článek o hadu na exlibris je doprovázen četnými ukázkami, kde zvláště zaujme dokonale provedené exlibris současného předsedy Evropské rady Hermana Van Rompuye od Hedwiga Pauwelse a exlibris od Oldřicha Kulhánka. V roce 2009 byl v Boekmerku (číslo 28) zveřejněn seznam 40 umělců, jejichž exlibris se prodávala za více než 100 euro. Přidána jsou nyní další čtyři jména, mezi kterými je Albín Brunovský. Uvedeno je pár příkladů cenových relací. Jestli bylo dobře pochopeno, tak barevné zinkografické a nepodepsané exlibris Leo Schnuga je nabízeno za 388 euro! Je tu uveden seznam autorů podle výše ceny jejich exlibris. Jen pro zajímavost – jedno exlibris od Emila Orlika vede soupis se 727 euro! Z „československých“ umělců jsou tam uvedeni – Albín Brunovský, Vladimír Gažovič, Alfons Mucha a Stanislav Kulhánek. Snad takto správně.

Tři články s četnými reprodukcemi jsou o Lisiane Mormanové, Janu Brugghe-manovi a bulharském Petaru Činovském (snad takto, když v holandštině psaném jako Chinovsky). Martin M. Baeyens rozmlouvá s polským výtvarníkem Krzysztofem Markem Bakem. W. Bohé referuje o Sint-Niklaas 2013 s vícerymi statistickými údaji a s výsledky soutěže. Protože určitě v Knižní značce bude o Sint-Niklaas někdo psát, podrobnosti nejsou zde uvedeny. V čísle je recenze pozoruhodného výstavního katalogu, že exlibris trvá již 400 let – Georg Meussgeier: Exlibris Schätze aus vier Jahrhunderten (Thüringen 2013)! S údaji, jak lze tiskovinu objednat. A také o knize Petera van der Weerda a Tjallinga Vogelvangera: XII Werken von Heracles; s 12 exlibris Bulhara Juliana Jordanova.

Představeno je osm nových exlibris, mezi kterými je jedno od Jiřího Brázdy a jedno od Tomáše Hřivnáře. Vše končí obvyklými, snad vtipnými „Výměnnými posměšky“, kde je probíráno exlibris pro Josefa Burcha od Jürgenů Czaschky.

Jch

Exlibriswereld č. 2/2013,

Nederlandse Vereniging voor Exlibris en andere Kleingrafiek

Niu Mingming (1980) je významný čínský malíř, grafik a tvůrce exlibris. Je absolventem Akademie výtvarných umění v Pekingu. Učí na středních školách. V Sint-Niklaas získal v 17. přehlídce cenu ze tisk z výšky.

Adrianus Bernardus Cornelis (Ceës) Bantzinger (1914-1985) byl holandský kreslíř a malíř. Byl rovněž tvůrcem exlibris.

Kröller-Müller Museum v Otterlo uspořádalo výstavu Vincenta van Gogha rozdělenou na dvě tvůrčí období:

1. holandské 1881-1886 a 2. francouzské 1886-1890.

S. H. de Roos (Sjoerd Hendrik), (1877-1962), byl holandský typograf, úpravce knih a výtvarník. Byl rovněž tvůrcem exlibris s typografickými prvky a poštovních známek.

V souvislosti s oslavou 200 let Nizozemského království vznikl grafický projekt portrétů králů a královen.

Ve městě Drachten byla uspořádána soutěž v drobné grafice.

Lgh

inPRESSIONI,

roč. 4, číslo 7, jaro 2013, Itálie

Předchozí čísla jsme si již přiblížili v Knižní značce 4/2012, s. 123.

Stále tento nově vzniklý italský časopis přežívá v plné síle typografické i obsahové hospodářskou nepřízeň doby. V úvodníku je také oprávněně připomenuto třicáté výročí založení florentinské Mezinárodní školy grafického umění (Scuola Internazionale di Grafica d'Arte), která za časopisem stojí. Následuje článek o Italo Zettim (1913-1978), u něhož se rádi podíváme na reprodukce již zmizelého tradičního pojetí dřívějších exlibris. Vítané je připomenutí Charlese Amada-Duranda (1831-1905) jako „génia heliogravury“. Zpočátku J. N. Niépce (1765-1833) spíše zaměřené na možnosti rozmnožovat fotografie tiskem. (Do toho se významně zapsal náš Karel Klíč.) Ch. Amand-Durand však měl touhu především dokonale reprodukovat grafické listy a zachovat jejich půvab. Zajímavé je zamyšlení Luigiho Casalina (*1941) s volně přeloženým názvem „Nechme věcem volný průběh“. L. Casalina je samouk; vzpomíná tedy na své začátky, kdy se pustil do leptu! Nevadí mu trochu posměšné označování samouků jako „svátečních umělců“. Seznámil se s významnými a patřičnými školami proslými výtvarníky, které ctí, a takto i s exlibris a začal exlibristické soutěže obesílat. Bude dále pokračovat podle hesla v záhlaví. Jeho reprodukováná exlibris nejsou vůbec špatná! Další článek je věnovaný španělskému tvůrci exlibris Martinu Oliete Fontelovi (*1944) a hned za ním následuje esej o koních na exlibris. Je to spíše jen dotyk této oblasti s několika ukázkami. (Česká exlibris s koňmi asi nezná.) Číslo uzavírá text o tiskařském ateliéru Giorgia Upiglia (*1932) v Miláně.

Jch

Mitteilungen der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft, č. 2/2013
 Maddalena Tuccelli (*1951 Gaeta, Itálie) vystudovala Státní institut pro umění v oboru keramiky (1969) a následně medailéřskou školu v Římě v oborech designu, modelování a rytiny. V roce 1973 po vítězné soutěži začala pracovat v oboru rytí poštovních známek (navrhla a vyryla 100 známek) a současně jako učitelka pro rytinu a design. Po odchodu do důchodu se plně věnuje tvorbě exlibris v technice mědirytu. Tyrolské zemské muzeu Ferdinandeum v Innsbrucku vlastní sbírku 800 exlib-

ris, jejímž původním majitelem byl Carl Juda (1868-1935), rodák z Brna, dlouholetý ředitel tiskárny Unico v Praze, který odešel v roce 1910 do Innsbrucku, kde opět pracoval jako vedoucí v tiskárnách. V článku Politici a exlibris jsou připomenuti rakouští politici Josef Dametz (1868-1927) - dvě exlibris, Franz Honner (1893 Heinrichsöd v Jižních Čechách - 1964 Vídeň) - jedno exlibris a Karl Maisel (1890-1982) - jedno exlibris. Článek Victor G. Schapiel zemřel obsahuje nekrolog rakouského grafika narozeného v Rusku.

Vážení čtenáři, jistě jste zaznamenali, že se počet anotací zahraničních časopisů v Knižní značce značně snížil. Nemohu však psát o časopisech, které nedostávám k přečtení, ačkoliv na adresu SSPE přicházejí.

Lgh

ZPRÁVY Z VÝBORU SSPE

Výborová schůze konaná dne 13. 6. 2013 v hotelu Balkán za řízení předsedou K. Urbanem a za účasti dalších sedmi členů výboru a hosta M. Bayerové. SKIP (Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky) připravuje k vydání stolní kalendář pro rok 2014 s ilustracemi exlibris knihoven. Počet asi 30 ks bude k dispozici pro členy SSPE v listopadu zásluhou Ing. Humplíka, který zapůjčil pro kalendář exlibris. Podmínky pro pořádání prezenčních a internetových aukcí SSPE budou sjednoceny. Ředitel PNP v Praze, pan Mgr. Zdeněk Freisleben, přislíbil spolupráci při konání kongresu FISAE v Praze v roce 2018. Připravuje se k vydání soupis exlibris Jaroslava Lukavského. Výbor děkuje Jiřímu Hlinovskému za uspořádání zájezdu do Malborku na jubilejní bienále exlibris. Jiří Hlinovský nabídl, že uspořádá v příštím roce zájezd na italský sjezd v Bodio Lomnago (12. až 14. 4. 2014). Příští kongres FISAE se koná 22. až 28. 4. 2014 ve Vila Seka u Tarragony. Přípravu kongresu FISAE v Praze v roce 2018 bude koordinovat Ing. Karel Scherzer.

Výborová schůze konaná dne 11. 7. 2013 v hotelu Balkán za řízení předsedou K. Urbanem a za účasti dalších tří členů výboru a hosta M. Bayerové. Ing. Humplík informoval o přípravě Sborníku 2013, grafickém listu V. Suchánka a souboru exlibris Borise Jirků.

Ing. Humplík a dr. Vencel připravují vydání soupisu exlibris O. Kulhánka v edici Uzavřené dílo v počtu 350 výtisků, kde u 50 výtisků bude přiložen novotisk exlibris; destičku a tisk zajistí Ing. Scherzer. Ing. Humplík zahájí jednání s prof. M. Rittsteinem o vydání souboru exlibris šesti barevných litografií v roce 2014.

Výborová schůze konaná dne 15. 8. 2013 v hotelu Balkán za řízení předsedou K. Urbanem a za účasti dalších pěti členů výboru a hosta M. Bayerové. Na sjezd v Táboře je přihlášeno 201 účastníků. Soubor litografií prof. Michaela Rittsteina by mohl být hotov do valné hromady na jaře 2014 a v průběhu roku vyjde ještě patnáctý soubor z řady Ipse sibi.

SUBSKRIPČNÍ SOUBOR EXLIBRIS PROF. BORISE JIRKŮ

Soubor formátu 210x147 mm, který obsahuje sedm barevných serigrafí, bude k prodeji na sjezdu v Táboře za částku 800 Kč a pak za stejnou cenu na valné hromadě. Soubor je možno objednat u pana Karla Fojta e-mailem na adrese karel.fojt@seznam.cz nebo poštou na adrese Karel Fojt, Zdiměřická 1439/8, 149 00 Praha 415. Částku 800 Kč (pokud chcete soubor poslat poštou, tak 850 Kč) pošlete na spolkový účet číslo 87951/0300. Objednáním dopisem na adresu spolku se vystavujete riziku zdlouhavého vyřizování.

Profesor Boris Jirků,

významná osobnost českého výtvarného života, není zavedeným exlibristickým autorem a pokládáme si za čest a úspěch, že můžeme nabídnout členům SSPE soubor exlibris, který představuje jeho názor na drobnou grafiku. Věříme, že nezůstane pouze u těchto sedmi exlibris a že neobvyk-

Boris Jirků, S1, 2013

lé barevné serigrafie zaujmou a zajímavým způsobem rozšíří nabídku českých sběratelů, zejména při mezinárodních výměnách.

Milan Humplík

Malíř, sochař a ilustrátor, prof. Boris Jirků, se narodil 10. dubna 1955 ve Zlíně. V letech 1970 až 1974 studoval na Střední uměleckopřemyslové škole v Uherském Hradišti a v letech 1974 až 1980 na Akademii výtvarných umění v Praze v ateliéru prof. Arnošta Paderlíka. Do roku 1990 byl učitelem LŠU. Poté vedl 17 let výuku figurální kresby a malby na VŠUP v Praze, kde krátce působil jako rektor. Nyní vede výuku figurální kresby a malby na Ústavu umění a designu Západočeské univerzity v Plzni. Současně je vedoucím a garantem doktorandského a magisterského programu – klasická média (figurální kresba, grafika, ilustrace, malba, plastika) na Fakultě výtvarných umění Akademie umenia v Banské Bystrici. Je předsedou rady občanského sdružení FIGURAMA, které organizuje výstavy studentských kreseb patnácti univerzit z Evropy a USA. Věnuje se volné kresbě, malbě, grafice, ilustraci, dřevěné a kovové plastice a výtvarným realizacím v architektuře. Zúčastnil se několika desítek kolektivních výstav u nás i v zahraničí.

Z TISKU

Josef Váchal o umění

Odborná revue **UMĚNÍ ART 1/LXI – 2013**, kterou vydává Ústav dějin umění AV ČR, otiskuje na str. 66–74 text Váchalovy přednášky **O umění** z první poloviny třicátých let určené pravděpodobně pro sdružení Volná myšlenka. Textu přednášky předchází (na str. 61–65) studie editora Váchalova textu Jiřího Bernarda Krtičky s titulem **Josef Váchal o nutnosti a zbytečnosti umění**.

Váchalovy poznámky k umělecké tvorbě jsou roztroušeny na mnoha místech jeho autorských knih a korespondence,

v tomto případě však jde o vzácný ucelený soubor názorů s úsilím o zobecnění výkladu a teoretický odstup. Zobecňující hledisko a seriózní tón jej odlišují od mnoha jiných textů tohoto umělce. Obsah přednášky O umění se blíží Váchalově přednášce **O grafice, speciálně o dřevorytu** z roku 1932 uchované ve fondu Památníku národního písemnictví v Praze, je však tematicky širší a obecnější. (Volně citováno podle J. B. Krtičky). Text přednášky se zachoval v Knihovně Národního muzea v Praze v nezpracovaném fondu oddělení knižní kultury a nebyl dosud publikován. Podobné texty umělců jsou jedním ze zajímavých a užitečných klíčů k výkladu a porozumění jejich tvorby.

Milan Humplík

Z KORESPONDENCE

Vážený pane inženýre,

děkuji Vám za krásná slova, věřte, že mi v tom smutném čase hodně pomohla. Můj bratr František Šára si vašeho přátelství velice vážil. Mnohokrát mi řekl, že bylo štěstím, že jste se poznali. Připojuji, jak jste si přál, několik informací o jeho mládí.

František se narodil 7. února 1929 v Nymburce, ale mládí prožil v Poděbradech, kam se jeho rodiče brzy potom přestěhovali. Zařídili si zde malý předměstský obchod. V té době došlo k rozkvětu poděbradských lázní a přijížděly sem mnohé významné osobnosti našeho kulturního a politického života. Spisovatel S. K. Neumann zde dokonce několik let pobýval. Františkovův otec, který vlastnil velkou knihovnu a stýkal se s dalšími nadšenými bibliofily, se brzy s S. K. Neumannem seznámil a stal se jeho blízkým přítelem.

Jejich časté rozhovory o nově vydávané literatuře, ale i o širších otázkách filozofických a uměleckých, si František ještě matně pamatoval. V roce 1941 byl Františkův otec pro své aktivní vlastenectví zatčen, vězněn v Praze

František Šára, Polabí. P9, 2001

na Pankráci a v koncentračním táboře Mauthausenu, kde zemřel. Rodina se dostala do velké existenční tísně, ale otcovu bratru se podařilo, aby František navštěvoval Obchodní akademii v Kolíně – s přerušením, kdy byl takzvaně nuceně nasazen. Po osvobození toto studium dokončil a pokračoval na Vysoké škole věd hospodářských ČVUT v Praze. V Poděbradech bydlel až do začátku šedesátých let. Zde působil jako vysokoškolský učitel na Elektrotechnické fakultě ČVUT. Teprve po sloučení této fakulty s pražskou se přestěhoval do Prahy. Avšak do Polabí se vždy rád vracel. Prožil mnoho letních prázdnin na své chalupě v Opolanech u Libice, odkud jsou Poděbrady na dohled. Vyprávěl se pěšky po obou březích Cidliny a Labe a lesem nebo polními cestami k Jičínu a Chlumu. Ve svých denících výstižnou zkratkou, jak měl ostatně vždy ve zvyku, zachytil zvláštní podobu této krajiny. Tužkou a perem kreslil

písečné přesypy, slepá říční ramena, tůň, vodní víry a břehy zarostlé vysokým rákosem. Několik Františkových prvotních pokusů, nakreslit pastelem poděbradská luka a vysokou oblohu nad nimi, působí tak přirozeně a dojemně, že musel mít tuto krajinu dětství rád a dokázal ji pochopit. Prahu také obdivoval, ale kreslil ji málo. Říkal, že je pro něj příliš monumentální. Náhradou za to mu poskytla možnost navštěvovat četné výstavy a v antikvariátech nacházel pěkné knihy a grafiku. Odtud byl jen krůček k sbírání a tvorbě exlibris.

Pane inženýre, asi jsem se příliš roze-psala, ale snad bude dobré, že alespoň takto zůstane na mého bratra vzpomínka. Ještě jednou Vám za bratra děkuji a přeji vše nejlepší do dalších dnů.
Praha 2. dubna 2013

Marta Kussová

DVĚ VÝMĚNNÁ SETKÁNÍ V ZAHRANIČÍ

Německo - Berlín, 2. listopadu 2013 od 12 hodin ve společenském středisku RuDi – Nachbarschaftszentrum, Modersohnstrasse 55 (nedaleko stanice S-bahn Warschauerstrasse). Organizátorem je Wolfgang Fiedler, w.fiedler1@gmx.de.

Belgie – Hasselt, 16. listopadu 2013 od 10 do 17 hodin v Městském muzeu (Het Statsmus), Maastrichterstraat 85. Organizuje grafik Hedwig Pauwels, hedwig.pauwels@telenet.be. Skvělá příležitost k výměně.

MH

POZVÁNKA NA VÝMĚNNÝ DEN

Výbor SSPE zve všechny členy a jejich přátele na VÝMĚNNÝ DEN, který se bude konat v sobotu 9. listopadu 2013 od 8 do 13 hodin v hotelu POPULUS, U staré cihelny 2182/11, 130 00 Praha 3 – Žižkov.

Spojení městskou dopravou: autobusem 133 ze stanice metra B a C Florenc do stanice Malešická nebo autobusem 124 ze stanice metra A Želivského do stanice Malešická.

Vážené členky, vážení členové, přijměte toto srdečné pozvání a dopřejte si setkání s přáteli a obohacení sbírek při výměně exlibris.

Výbor SSPE

KDO O NICH NĚCO VÍ?

Byla určena všechna čtyři univerzální exlibris z Knižní značky 2/2013, s. 71 takto:

Dobrý den pane inženýre, zdravím Vás z Přerova a přispívám: sedící dívka je **Ruda Krajc**, dvoubarevná litografie z roku 1933 a Smuteční vrba **Toyen**.

Kalabus

Vážený pane redaktore, na předposlední straně obálky žádáte čtenáře o vyjádření, kdo je autorem značek z knih Symposiumu. Ta první, s plachetnicemi, je dílem **Michaela Floriana** ze Staré Říše. Jedná se dvoubarevný dřevoryt z roku 1940. Exlibris byla většinou vlepována do těch knih, jejichž ilustrátory byli právě autoři těchto knižních značek. *Pavel Kryštof Novák*

Čtvrté exlibris, sedící Colas Breugnon, je prací **Karla Svolinského** a bylo vlepováno do knihy Romain Rolland: Dobrý člověk ještě žije (Colas Breugnon). Ilustrace Karel Svolinský. 38. svazek edice Symposium. Nakladatelství Rudolfa Skeříka. Jedná se o zinkografii s podtiskem.

Toyen, jako autorku exlibris se smuteční vrbou, určila rovněž paní Marie Rumlarová na základě souboru reprodukcí exlibris ze sbírek Uměleckoprůmyslo-

vého muzea v Praze. Zde je však nutno připomenout zásadní článek: Vencel, S., Ladman, P.: Toyen, příležitostná grafika ve Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku 2008, s. 33-42, kde je toto exlibris popsáno pod číslem U18.

Kresby jsou doplněny tiskem legendy EX LIBRIS. Tyto drobné lístky mají osobitý půvab a jsou dokladem vysoké knižní kultury edice Symposium.

Lgh

ZMĚNY ČLENSTVÍ

NOVÍ ČLENOVÉ: 10673 doc. PhDr. Felix ČERNOCH, CSc., Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha 6; 10672 Petr KUBÁČ MBA, Nad úpadem 894/100, 149 00 Praha 415; 10671 PhDr. Radek MIKULKA, Palánek 166/15, 682 01 Vyškov 1; 10674 Bc. Lukáš SEIDL, J. V. Sládka 1827, 258 01 Vlašim; 10675 Ing. Josef VANÍČEK, F. L. Čelakovského 887/2, 434 01 Most 1.

ZMĚNA ADRESY: 10643 Vladimír KUBÁNEK, Anglická 2300/13, 352 01 Aš 1.

ZRUŠENÍ ČLENSTVÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST: prof. MUDr. Dimitrij TABAKOV, CSc. z Hradce Králové.

**Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937
Spolek sběratelů a přátel exlibris, založený v roce 1918,
se sídlem v Praze 9, Zelenečská 129/34.**

Poštovní adresa: P. O. BOX 645, 111 21 Praha 1.

IČO: 00443522

Webové stránky: www.sspe.cz

Číslo účtu/Konto:

87951/0300 v měně CZK, Československá obchodní banka a. s.,
Radlická 333/150, 150 57 Praha 5.

Číslo účtu/Konto:

IBAN: CZ02 0300 0000 0002 3224 2690,
SWIFT/BIC: CEKOCZPP v měně EURO, Československá obchodní banka a. s.,
Radlická 333/150, 150 57 Praha 5.

Předseda: Karel Urban, Na Vyhliďce 291, 252 06 Davle.

E-mail: urbankm@tiscali.cz. **Telefon:** 251 566 517.

Mobil: 728 150 639.

Místopředseda a jednatel: Ing. Milan Humplík, Gagarinova 510/21, 360 20 Karlovy Vary.

E-mail: mi303hu@gmail.com. **Telefon:** 353 225 454, 241 432 635.

Mobil: 728 342 132.

Pokladník: Ing. Jiří Malý, Strašínská 3205/11, 100 00 Praha 10.

E-mail: jirkamaly@yahoo.com. **Mobil:** 602 276 210.

Redaktor Knižní značky a členská evidence: Ing. Jan Langhammer, CSc.,
Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň 12.

E-mail: langhammer.jan@o2active.cz.

Telefon: 377 265 076.

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 3/2013

Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň 12, e-mail: langhammer.jan@o2active.cz.

Redakční kruh: Ing. Milan Humplík, doc. RNDr. Josef Chalupský a Aleš Nevečeřal.

Jazyková korektura: René Keller.

Počítačová sazba článků a výběr obrázků: Ing. Jan Langhammer, CSc.

Grafická úprava, sazba a zlom: HUSPEK DESIGN s.r.o., Náměstí 38, Hostinné

Tisk: MK tisk - Miroslav Kratochvíl, Cukrovarská 487/8, Plzeň.

Náklad 550 výtisků.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze, P. O. BOX 645, 111 21 Praha 1.

ISSN 1211- 3840. Číslo registrace MK ČR E 11475.

Rozesílá Postservis Praha.

Toto číslo vyšlo 30. 9. 2013.

Redakční uzávěrka příštího vydání je 30. 11. 2013.

KDO O NICH NĚCO VÍ?

Každý z nás má ve své sbírce desítky starších exlibris, která nejsou zaznamenána v soupisech, a tak není možno určit autora, majitele či jiné souvislosti. Reprodukujeme čtyři neznámá exlibris a těšíme se na vaše odpovědi.

Redakce

Miroslav Hora, X3/2, 1978

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937 Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918 se sídlem v Praze

Název časopisu a logo: akademický malíř Miroslav Hora.

Obrázek na titulní straně: Jiří Brázda, EXL Martina a Eli, C7+C2+C4, 2012.